LAUSUNTO

Lakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa HE 99/2016 vp johdosta. Sanotussa esityksessä ehdotetaan esitutkintalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamista. Kiinnitän lausunnossa huomiota vain ehdotettuun ETL 7:12.2:in, jossa säädettäisiin, että tuomioistuimen on epäillyn vaatimuksesta tutkittava, ovatko saman lainkohdan 1 momentissa säädetyt edellytykset epäillyn avustajan kuulustelussa läsnäolon kieltämiseksi olleet olemassa. Sanotusta lainkohdasta ilmenisi lisäksi, että käräjäoikeuden asiassa antamaan ratkaisuun voidaan hakea muutosta. Aivan ilmeistä siis on, että ehdotetussa ETL 7:12.2:ssa tarkoitetun ratkaisun lainvoimaiseksi tuleminen saattaa joissakin tapauksissa kestää huomattavan kauan.

Ehdotettu ETL 7:12.2 sekä sen perustelut (ja myös ne perustelut, joihin esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan) jättävät epäselväksi sen erittäin keskeisen seikan, pitääkö epäillyn kuuleminen keskeyttää siksi ajaksi kun odotetaan tuomioistuimen lainvoimaista ratkaisua sanotussa lainkohdassa tarkoitetussa asiassa. Jos ajatuksena on (niin kuin oletan[1]), että epäillyn kuulustelu on keskeytettävä, kunnes ETL 7:12.2:ssa tarkoitetussa asiassa saadaan lainvoimainen ratkaisu, esitutkinnan toimittaminen saattaa ehdotetun lainkohdan perusteella viivästyä hyvinkin pitkään.

Näkemykseni mukaan esitystä pitäisi näin ollen selventää siltä osin, onko epäillyn kuulusteleminen keskeytettävä siksi ajaksi, että ETL 7:12.2:ssa tarkoitetussa asiassa saadaan lainvoimainen ratkaisu. Ja mikäli näin on, tästä puolestaan saattaa edellä kuvatuin tavoin seurata esitutkinnan huomattavaa viivästymistä. Tämän vuoksi lakivaliokunnassa olisi syytä miettiä, voitaisiinko direktiivin täytäntöönpano toteuttaa esityksen sivun 20 ensimmäisessä kokonaisessa kappaleessa kuvatulla tavalla. Tällöin siis syyttäjä ensin arvioisi onko avustajan läsnäolo-oikeuden rajoitukseen ollut riittävät perusteet ja syyttäjän päätöstä voitaisiin puolestaan arvioida tuomioistuimessa jutun oikeudenkäyntivaiheessa.[2]

Turussa 8.9.2016

Mikko Vuorenpää
Rikosprosessioikeuden professori
Lapin yliopisto

[1] Jos kuulustelua ei tarvitsisi keskeyttää, ETL 7:12.2:ssa tarkoitettu oikeussuojakeino menettäisi huomattavassa määrin merkitystään.

[2] Tässä mallissa pulmia saattaa tosin aiheuttaa se, että jutun esitutkintavaiheessa ei voi vielä olla varmuutta siitä, nostetaanko asiassa syytettä. Tätä ongelmaa voidaan kuitenkin pitää huomattavasti vähäisempänä kuin esitutkintojen viivästymistä, johon esityksen mukainen malli saattaa johtaa. Ja kuten esityksessä todetaan, malli joka tapauksessa täyttää nyt voimaan saatettavan direktiivin vaatimukset.